

ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ ԵՄ՝

Խաչատուր Աբովյանի անվան Հայկական պետական մանկավարժական
համալսարանի ռեկտոր, ՊՐՈՖԵՍՈՐ ՍՐԲՈՒՅԻ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

(Handwritten signature)

10-ը նոյեմբերի, 2023թ.

Կարծիք

Վեներա Հովիկի Ավետիսյանի «Էթնոմշակութային դիսկուրսը Գոհար Մարկոսյան-Կասպերի ստեղծագործությունում» թեմայով, ներկայացված 10.01.03 – «Ռուս գրականություն» մասնագիտությամբ բանասիրական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման ատենախոսության մասին

Ատենախոսության արդիականությունը պայմանավորված է Գոհար Մարկոսյան-Կասպերի ստեղծագործություններում ժամանակակից հասարակությանը հուզող հարցերի բարձրաձայնմամբ: Սույն գիտական աշխատանքը միտված է համալրելու արդի ռուսալեզու գրականության և պոստմոդեռնիզմին նվիրված ուսումնասիրությունների շարքը և առանձնացնելու էթնոմշակութային դիսկուրսի նշանակությունը և կարևորությունը Գոհար Մարկոսյան-Կասպերի վեպերում:

Գոհար Մարկոսյան-Կասպերի ստեղծագործությունների համակարգված ուսումնասիրությունն, անկասկած, խորապես կրնդլայնի նորագույն շրջանի գրականության վերաբերյալ մեր պատկերացումներն ու իմացության շրջանակները, կամբողջացնի ժամանակաշրջանի գեղարվեստական զարգացումների համապատկերը:

Ուսումնասիրության առարկան են Գոհար Մարկոսյան-Կասպերի ստեղծագործությունները, որոնք դասակարգված են որպես "անտիկ ցիկլ", և դրանց էթնիկական, մշակութային և գենդերային բաղադրիչները:

Աշխատանքի գիտական նորույթը: Գ.Մարկոսյան-Կասպերի առանձին գործերի վերաբերյալ գրվել են հոդվածներ, գրախոսություններ, ակնարկներ, ինչը, սակայն, բավարար չէ հեղինակի գրական ժառանգությունը պատշաճ կերպով ներկայացնելու համար: «Էթնոմշակութային դիսկուրսը Գոհար Մարկոսյան-Կասպերի ստեղծագործությունում» ուսումնասիրությունն այդ բացը լրացնելու առաջին փորձն է:

Ատենախոսության մեթոդաբանությունը հիմնված է Մ. Էպշտեյնի, Մ.Լիպովեցկու, Ի.Սկորոպանովի, Ե.Մելետինսկու, Ու. Էկոյի, Ռ. Բարտի, Ս.Բոյմի, Վ. Շկլովսկու, Վ.Երոֆեևի և այլ գրականագետների տեսությունների վրա:

Ատենախոսական հետազոտությունը բաղկացած է ներածությունից, երեք գլխից (իրենց ենթագլուխներով), եզրակացությունից և օգտագործված գրականության ցանկից: Ատենախոսության տեքստը շարադրված է 120 էջի վրա՝ ներառյալ օգտագործված գրականության ցանկը:

Ներածությունում կարևորվել է թեմայի արդիականությունը, ներկայացվել է հետազոտության թեմայի ուսումնասիրվածության աստիճանը, ձևակերպվել են նպատակն ու խնդիրները, հիմնական արդյունքներն ու գիտական նորույթը, ձևակերպվել է ատենախոսության արդյունքների գործնական նշանակությունը:

Առաջին գլխում («Էթնոմշակութային դիսկուրսը արդի ռուս գրականության մեջ»), որը ներառում է ընդամենը մեկ ենթագլուխ, քննվում է էթնոմշակութային մտածելակերպի դրսևորումը ռուսալեզու հայ գրողների ստեղծագործության մեջ, ներկայացվում են ռուսալեզու հայ կին գրողները և իրենց ստեղծագործությունները:

Երկրորդ գլուխը («Գ. Մարկոսյան-Կասպեր "Պենելոպե" վեպը ռուսական պոստմոդեռնիզմի առաջին ալիքի համատեքստում») բաղկացած է հինգ

ենթագլուխներից, որոնցում դիտարկված են Գ.Մարկոսյան-Կասպերի ստեղծագործության մեջ ռուսական պոստմոդեռնիզմի հիմնական հատկանիշների արտացոլումը, ուսումնասիրվում են՝ գրական ճանապարհորդության, հեզնանքի, պարոդիայի և «հակահեզնանքի» (Մ. Էպշտեյն) ծածկագրերը: Հեղինակը նշում է «սահմանագիծ», որտեղ տեքստի պոստմոդեռնիստական դրսևորումները միահյուսվում են մոդեռնիստականների հետ: Առանձին բացահայտվում և վերլուծվում են հղումները ռուս և ֆրանսիական գրականությանը, մեկնաբանվում են շեքսպիրյան ակնարկները «Պենելոպե» վեպում:

Երրորդ գլխի («Էթնոմշակութային դիսկուրսի իրականացման ձևերը եվ մեթոդները Գ.Մարկոսյան-Կասպերի պոետիկայում») չորս ենթագլուխներում ուսումնասիրվում են՝ միջմշակութային փոխազդեցությունը «անտիկ շարքի» վեպերում, առօրյա կենցաղավարության բանաստեղծականացումը «Պենելոպե» վեպում, անտիկ դիսկուրսը գրողի պոետիկայի մեջ, գենդերային հիմնախնդիրները և առասպելի վերաիմաստավորումը «Կարիատիդներ» վեպում:

Եզրակացությունն բաժնում ներկայացվում են ատենախոսության հիմնական արդյունքներն և եզրահանգումները:

Այսպիսով, հետազոտության գիտական նորույթը ակնհայտ է: Ատենախոսությունը աչքի է ընկնում հմտորեն կատարած գրականագիտական վերլուծությամբ: Հետազոտության արժանիքներից է այն, որ հեղինակը, համատեքստային կապերը վերլուծելուց բացի, հաշվի է առնում նաև պատմական համատեքստը, սոցիալական և մշակութային գործընթացի բոլոր այն գործոնները, որոնք ազդել են Մարկոսյան-Կասպերի ստեղծագործությունների վրա:

Մեղմագիրը համապատասխանում է հետազոտության բովանդակությանը և ընդգրկում է դրա հիմնական դրույթներն ու արդյունքները:

Ամփոփելով, կարելի է ասել, որ Վ, Ավետիսյանի ատենախոսությունը լուրջ գիտական աշխատանք է, որը կհետաքրքրի տարբեր բնագավառներում աշխատող գրականագետներին:

Աշխատանքը առավել կատարյալ տեսնելու համար կցանկանայինք նշել մի քանի դիտարկում.

- Անհասկանալի է առաջին գլխի կառուցվածքը՝ սկզբի երկու էջում հեղինակը անդրադառնում է ռուս գրականության էթնոմշակութային դիսկուրսին, որից հետո առաջին և միակ ենթագլխում ներկայացնում է ռուսալեզու արձակի հիմնահարցերը:
- Ատենախոսության հեղինակը չի անրադառնում Գ. Մարկոսյան-Շասպերի «Пенелопа пускается в путь», «В Микенах, золотом обильных», «Memento mori» ստեղծագործություններին, իր ուշադրությունը սևերելով հիմնականում «Պենելոպեի» վեպին:
- Ատենախոսը զուգահեռներ է անցկացնում «Պենելոպեի» և «Ուլիսեսի» միջև, այդ թվում՝ քրոնոտոպների միջև՝ ավելի շատ շեշտելով ժամանակային նմանությունները: Հետաքրքիր կլիներ նաև համադրել Պենելոպեի՝ Երևանը և Բլումի՝ Դուբլինը:
- Խոսելով «ռուսալեզու հայ գրողների» ստեղծագործության մասին՝ հետազոտության հեղինակը հատուկ ուշադրություն է դարձնում Ն.Արզարյանի, Կ.Արությունովայի, Մ.Պետրոսյանի գրական երկերին, իսկ 25-րդ էջում հիշատակվում են նաև Զ.Բալայանը, Վ. Բալասյանը, Ն.Գոնչարը, Ա.Նալբանդյանը, Ն.Սահակյանը, Տ. Գևորգյանը, մեր կարծիքով արժե հիշատակել նաև՝ Ս.Վերմիշևային, Լ.Մկրտչյանին, Հով.Ազնավուրյանին, Վ.Վարդանին և այլոց:
- Ատենախոսությունում կան որոշ տեխնիկական թերություններ՝

- ✓ հետազոտությունում հղումները մեծամասնությամբ տրված են տողատակերում, բացարձայն գեղարվեստական տեքստերի /տե՛ս հղում 24, 19-րդ էջում՝ “Здесь и далее сноски на художественные произведения приводятся в тексте”, բայց օրինակ՝ 89, 93, 101 էջերում մենք հանդիպում ենք հղումների ոչ թե տողատակերում, այլ հետազոտության տեքստում, իսկ որոշ գեղարվեստական ստեղծագործությունների հղումները տրված են տողատակերում, այլ ոչ թե տեքստում, օրինակ՝ էջ 21, 50, 52, 53, 54;
- ✓ 28-րդ էջում մեջբերումը չի ուղեկցվում տողատակով «Он может лишь вечно подражать тому, что написано.....»:
- ✓ էջ 44 տողատակում աղբյուրի հրատարակման մի տարեթիվ է նշված /Жолковский А. Блуждающие сны: Из истории русского модернизма. М: 1994/, իսկ գրականության ցանկում այլ /Жолковский А. Блуждающие сны: Из истории русского модернизма. М: 1992/;
- ✓ Ե. Դեմիչևայի ստենախոսության սեղմագիրը ներարված է հոդվածներ բաժնում /Демичева Е. “Шекспировский текст “ в русской литературе второй половины XX – начала XXIв.: автореферат дис... кандидата филологических наук: 10.01.01. Волгоград, 2009. 24с./;
- ✓ Գրականության ցանկում առկա են աշխատություններ, որոնք արտացոլված չեն տողատակերում (տես օրինակ՝ 28,38, 40, 46, 61, 63, 67, 70, 86 և այլն):

Վերը նշվածն ամեննին չի նվազեցնում ստենախոսի կատարած ուսումնասիրության արժանիքները: Ուսումնասիրությունն առանձնանում է գիտական հստակությամբ, նորույթի հիմնավորվածությամբ, եզրակացությունների ճշգրտությամբ: Ստենախոսությունը և սեղմագիրը շարադրված են հստակ

գիտական ոճով, դրանց ձևավորումը համապատասխանում է ՀՀ ԲՈԿ-ի կողմից ներկայացվող պահանջներին:

Ատենախոսությունը բավարարում է ՀՀ ԲՈԿ-ի՝ բանասիրական գիտությունների թեկնածուի աստիճանի հայցման համար ներկայացվող պահանջները, ատենախոս Վեներա Հովիկի Ավետիսյանը արժանի է 10.01.03 – «Ռուս գրականություն» մասնագիտությամբ բանասիրական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանին:

Ատենախոսությունը քննարկվել է և վերջինիս վերաբերյալ եզրակացությունը հաստատվել է Խաչատուր Աբովյանի անվան Հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի Արտասահմանյան գրականության ամբիոնի 2023 թվականի նոյեմբերի 10-ի թիվ VI նիստում՝ բ.գ.դ, պրոֆեսոր Ռ. Թադևոսյանի, բ.գ.թ., դոցենտ Ի. Սարկիսյանի, բ.գ.թ., դոցենտ Ք. Բեջանյանի, բ.գ.թ., դոցենտ Մ.Գիլավյանի, բ.գ.թ., դոցենտ Կ. Խանյանի, բ.գ.թ., բ.գ.թ., դոցենտ Ամիրխանյանի, պրոֆ.ս. Ս. Նուրալովայի մասնակցությամբ:

Արտասահմանյան գրականության ամբիոնի վարիչ
բ.գ.դ., պրոֆեսոր Ռ.ՌԻԶԱՆ ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ

Ռուզան Թադևոսյանի ստորագրությունը հաստատում եմ՝

ՀՊՄՀ գիտական քարտուղար, մ. գ. թ., դոցենտ ՄԱՐԻԱՄ ԻՍՊԻՐՅԱՆ

10-ը նոյեմբերի, 2023թ.